మధుమావతి

డాక్టర్ నేలటూరి వేంకటరమణయ్య

మధుమావతి యెప్పటివలె నాదిన మరుణో దయమున మేల్కనినది. కాల్యకృత్యములను దీర్చుకొని చిత్రశాలను బ్రవేశించినది. ఆముందటిదినమున మాచల్దేవి విలిచిన మోహినీ చిత్రఫలకమును వ్రేలగట్టుట కనువగుస్థలమును చిత్రశాలయందు వెదుక నారంభించినది. తూర్పు గోడమీద చిత్రింపబడియుండిన తారాచంద్ర దాశకన్యాపరాశర చిత్రములనడుమ కొంత తావు గానవచ్చెను. క్రొత్తచిత్రఫలకమును గట్టుట కాస్థల మనుకూలపడునో లేదో చూచుట కాగోడ చెంతకుబోయి జేనతో గొలువ నారంభించెను. కార్యవ్యాసంగమున నామె పిల్లివలె నిశ్శబ్దముగ చిత్రశాల బ్రవేశించిన *యంగరేకుల వాని యాగమనమును గమనింపదాయె. వాడును మెత్తమెత్తని యడుగులతో నామెచెంతకు నడచి బారెడుదూరమున నిలిచెను. కొంతసేపటికి మధుమావతి, 'ఈస్థలముచాలును; ఇరుగుపొరుగు యుక్తమైనదే' అనుచు వెనుదిరుగగనె, మలిచిపెట్టిన విగ్రహమువలె నిలచియున్న *యంగరేకులవాడు గానవచ్చెను.

"ఏమి బంకయ్యా విశేషము?" అని వానిని హెచ్చరించినది. "అమ్మగారికియ్యమని ఈకమ్మ నొకడు యిచ్చి పోయినాడు" అనుచు గుండ్రని తాటియాకుచుట్ట నామెచేతికిచ్చెను. దానిమధ్య నొక్క ×నింబపల్లవము గ్రుచ్చియుండినది. పరధ్యానమున నుండిన మధుమావతి యా పల్లవమును గాంచగనె చకిత యాయెను. 'ఈ కమ్మ యెవ్వరికి? మాచల్దేవిగారలకా?' అని యడిగెను.

"కాదు, తమకే"

"తెచ్చినవారెవ్వరో విచారించితివా?"

"ఊఁ. ప్రధాని అన్నయ్యగారి డేవిడీ దాసి"

"సరే, నీవు పోవచ్చు"

---

* అంగరేకులవాడు = అంగరక్షకుడు.

× నింబపల్లవముగాని మఱేదియే పచ్చని యాకుగాని అవసరమును సూచించును.

అంగరేకులవాడు యథాస్థానమునకు బోయెను. సంభ్రమముతో దొట్రుపడు చేతులతో గమ్మను విచ్చి పారబట్టి చూచినది. అందు గానవచ్చిన దంతయు నొక్కమాటయె: 'వెంటనే రమ్ము కొలువునకు' అని. కొంతసేపు యోచించినది. కమ్మయందు గ్రుచ్చబడిన పల్లవము వలన కార్య మవసరమనుట తెల్లము. ఆలస్యము సేయగూడదు. తురకదండు వచ్చుచున్నదను వార్త పట్టణమంతటను వ్యాపించి ప్రజలను కలవరపెట్టుచున్నది. దండయాత్రమాట నిజమగునా? అగునేని అన్నయ్యగారు తన్ను రమ్మని యాజ్ఞాపించినదా సందర్భముననే యగునా? ఎట్లయినగాని ప్రధానిగారి యాజ్ఞ యనుల్లంఘనీయముగదా. అనిచింతించుచు మెల్లగ నడచి వెలి హజారమును దాటి వీధి ప్రవేశించినది. అవగాహనార్థము చెరువునకు బోవుచుండు ఏనుగులను జూచుచు కొన్ని నిమిషములు నిలచినది. తరువాత రాజమార్గమువైపు దిరిగి ఇందులూరివారి దేవిడీకి పయనము సాగించినది.

2

మాచాంబ కల:

"మధుమా, మధుమా" యని యభ్యంతరమందిరమునుండి వినవచ్చినది పిలుపు. "ఏమక్కయ్యా" యని లోనికేగినది మధుమావతి.

"ఎక్కడకుబోయి యుంటివమ్మా యింత సేపు?"

"మదనరేఖగారి యింటికిబోయి యుంటిని."

"నాతో నేల చెప్పకపోతివి?"

"అక్కగారు పూజాగృహమున శారదాదేవి నుపాసించుచుండిరి. మదనరేఖగారి చెలి త్వరపెట్టి తీసుకొనిపోయినది."

"ఏమి మునిగిపోయినదని?"

"లేదక్కయ్యా, కోలచలమ మల్లయ్యగారు క్రొత్తగ నొక యక్షగానమును రచియించినారట. దానిని మన వాడలోని నాటకశాలలో ప్రదర్శింపవలయునట."

"దానితో నీకేమి సంబంధము? వేషము వేసుకొనమని యడిగినదా?"

"అందులకుగాదక్కయ్యా. ఆ ప్రదర్శనమును జూడ తమరి నెట్లయినపిలుచుకుని రమ్మని ప్రార్థించినది."

"ఊఁహూఁ-ఇంతకు ఆ నాటకము పేరేమి?"

"మాచాంబా సాంత్వనము."

"మాచాంబా సాంత్వన? మాచాంబ యెవ్వరు?"

"అక్కగారే."

"ఊఁహూఁ."

"అక్కగారికి సమ్మతము గాదా?"

"కాకేమి?"

"మఱి నన్ను మీరు ఏల వెదకితిరి? నాతోడ నేమైన కార్యము గలిగెనా?"

"విశేషమేమియు లేదు. నందనవనమునకు బోయి వచ్చెదమని యనుకొంటిని. మొన్న మనము నాటి వచ్చితిమే, చంపకవృక్షమును, అదియెట్లున్నదో చూచి రావలయునని కోరికపుట్టినది. వేగుజామున నది వాడిపోయినట్లు కలలో జూచితిని. అది మొదలు మనస్సంతయు దానిమీద నేయున్నది."

"సందెప్రొద్దున బోవుదము."

"నేను సాయంత్రము వచ్చుటకు వీలులేదు. మహారాజుగారు విచ్చేయుదురని వార్త వచ్చినది."

"రేపటియుదయము బోవుదము."

"అంతవఱకు వేచియుండుటకు ఓపికలేదు."

"మఱి యేమిచేయుదము?"

"............"

"అక్కగారి యాజ్ఞయైన నేను పోయి వచ్చెదను."

"నా హృదయమును చక్కఁగా గనుగొంటివి-నానోటిలోని మాటలను నీవే పలికితివి."

3

ఓరుగంటి ముట్టడి:

మాచాంబ చిత్రశాల ప్రవేశించిపిల్లికూటము జొచ్చినదిహంసతూలికాతల్పముమీదకూర్చున్నది. కాని యామె మనస్సన్యథా లగ్నమై యుండినది. చూపు లచటి విచిత్ర వస్తువులమీద బ్రసరించుచుండినను నవి యెవ్వియు నామె దృష్టికిగోచరము కాలేదు. బహిర్దృష్టియంతర్దృష్టిలో లీనమగుటచేత నామెకు సన్నిహిత పదార్థములు గనుపడియు గానరాకపోయినవి. దూరమున పుట్టకోటకు వెలుపట యనుమకొండచెంత ధ్వంసమైన నందనవనము పొడగట్టినది. అది యొకప్పుడు తనది. అపురూపములైన చెట్లను ఓడవర్తకుల కపరిమిత ధనము నిచ్చి తెప్పించినది. పంజారమునుండి కర్పూర వృక్షము

లను, మలయమునుండి యగరు చెట్లను, మళయాళమునుండి చందన పాదపములను దెప్పించి కన్నబిడ్డలవలె సాకినది; పారశీకమునుండి గోవ బేహారుల మూలమునరప్పించినదిగొజ్జగియంటులను.తనచేతితో నాటి పాదులుగట్టి ఎరువుపెట్టి నీళ్ళుపోసి పెంచినది. ఒక తరగతివా ? నానా వర్ణములవి. చేరలంత పూవులు; జగముండునంతకాలముండవలయునని పల్లెనాటి చంద్రకాంత శిలలతో నాదీర్ఘికసోపానములను గట్టించినది. ఆ క్రీడా మంటపమున గూర్చుండి యెన్నిపర్యాయము లిష్టాగోష్ఠియందుండినది ప్రతాపరుద్ర మహీపాలునితోగూడ. అంతయు గలలో గాంచిన దృశ్యములవలె మాయమైపోయినది. హనుమంతుడు జొచ్చిన యశోకవనమువలె ధ్వంసమైపోయినది యారామము. సమూలముగా బెకలింపబడినవి కప్పురపు టనటులు. చందనాగరు వృక్షములు యుద్ధపుటేనుగులకును, గుఱ్ఱములకును గట్టుకంబము లైనవి. దిగుడుబావిచెంత ఢిల్లీ సురతాణి తోపుడేరా; అర్థచంద్ర చిహ్నముతోడ నాకుపచ్చజెండా క్రీడామంటపముమీద నెగురుచున్నది. ఎచ్చట తాను ప్రతాపరుద్రదేవుని సముఖమున విద్వాంసులతోడను, నర్తక గాయకాది కళావంతుల తోడను వాదము సల్పుచుండినదో యచట నుల్లూఘు ఖానుడును నతని సర్దారులును మంత్రాలోచనలు సాగించుచున్నారు. నిరంతరము దన సంగతినే కోరుచు దినమున కొకసారియైనను దనకు దర్శనమును బ్రసాదించు నా మహారాజును పొడగాంచి యెన్నిమాసము లైనవి; పురముననుండియు స్థలాంతరమునందుండి నట్లాయె కదా! ఎంతలో నెంత మార్పు. అన్నిటికంటె మించిన దుఃఖము మ ధు మా వ తి తో డి యె డ బా టు. మ ధు మా వ తి త న బహిఃప్రాణము. చేటియై తన కొలువు జొచ్చినను, చెల్లెలివలె ప్రాణప్రియయైనది. ఆరోజు తానేల నందనమునకు దాని నొంటిగ నంపవలయును. మృతినందియుండినను చింతగలిగి యుండదు. తురకలచేజిక్కినదట. ఎట్టియాపదలు పాలైనదో. ఇట్లు చింతాసాగరమున మునిగియుండిన యామె చెవి సోకినది దూరమునుండి గాలి తరగలపై గొట్టుకొనివచ్చిన యస్పష్ట ఘంటారవము; రానురాను అదిస్పష్టతరముగ వినరానారంభించినది. మొదట నదియొక కర్ణరంధ్రమును జొచ్చి మరి యొకదానినుండి వెలువడిపోవుచుండినను, క్రమక్రమముగ మనోవీథికి బ్రాకినది. గాఢనిద్రనుండి మేల్కనినట్లు విచారజలధినుండి బయలు వెడలినది ఆమె చిత్తము. ఆ ఘంటారవము ఆంధ్రోర్వీశ్వరు మోసాలపై మ్రోయు గడియారపుమ్రోత. సంధ్యాకాలమైనది. వెంటనే శంఖదుందుభులు మ్రోగినవి. వానితోగూడ జెలగినది ఏక వీరాదేవి యాలయపు ఘనఘంటా మహారావము–ఘణం ఘణాంఘణఘణాంఅనుశబ్దము వాతావరణము ముంచివేసినది. దేవి యాలయమున సుదీర్ఘకాల మీ ఘంటానాదమును సేయుటకు గారణ మామె కాద్యమున స్ఫురించ లేదు; కొంత వితర్కింపగా స్మరణకు వచ్చినది ఆరోజు శుక్రవారమని. వెంటనే ఆమె కొకతలపు గలిగినది. తల్పమునుండి లేచి పిలచినది 'మదాలసా, మదాలసా' యని.

పురదేవత:

ఏక వీరాదేవి యాలయ ప్రాంగణమున దేవి నర్చించుటకు వచ్చియుండిన భక్తజనము గిక్కిరిసి మూగియుండెను. అమ్మవారు మహాసత్యముగల దేవతయని ప్రఖ్యాతి. ప్రసన్నురాలైన యామె యొసగు వరప్రసాదమునకు మితిలేదు; కోపము గలిగెనేని యామెచేయు కీడిట్టిది యని చెప్పదరము గాదు; కావున ఏకవీరామహాదేవిని ప్రార్థించి వరములు వేడుటకొఱకును కోరికలీడేరిన అమ్మవారికి దమ మ్రొక్కుబడులను జెల్లించుటకొఱకును బ్రతి శుక్రవారమును ప్రజలామె గుడికి మూగుట సామాన్యము. కాని డిల్లీసుల్తాను సైన్యమువచ్చి యోరుగంటికి ముట్టడి వేసినప్పటినుండియు నమ్మవారిని ప్రార్థించుటకామె గుడికి పట్టణప్రజలందరు నెడతెఱపిలేక వచ్చుచు బోవుచుండువారు. ఏడునెలలైనవి తురకదండు వచ్చి ముట్టడివేసి. ఉల్లూఘుఖానుడు చండశాసనుడు; కోటలోనివారిని వెలుపటికిని వెలుపలివారిని లోనికిని బోనీయరాదని యతడు కట్టుదిట్టము గావించెను. ఇందువలన మనుష్యుల రాకపోకలు నిలిచిపోవుటయేకాక పట్టణమునకు దాని పరిసరప్రదేశములనుండి సాధారణముగ వచ్చు నాహారాది పదార్థములుగూడ రాక యాగిపోయినవి. కోటలోని జనులకనుదినమును జీవనము సాగుట కష్టతరము గాజొచ్చినది. ప్రతాపరుద్ర మహారాజును నతని మంత్రులును రెండుసంవత్సర

ముల పర్యంతము ముట్టడి సాగినను చాలినంతటి సామగ్రిని చేర్చి యుండినను కూరగాయలు తమలపాకులు పాలు పెరుగు మొదలగు పదార్థములు దుర్లభములాయెను. ముఖ్యాహార పదార్థములంగడి యందింకను విక్రయింపఁబడుచుండినను ముందఱ వలె పుష్కలముగ చిక్కుటలేదు. ఒకటికి పదియైనవి వెలలు. మఱియు నగరి యాజ్ఞ లేక ఏవస్తువును విక్రయించుటకు వీలులేక వచ్చినది. నగరి పెద్ద తలారి నాగయగన్నమనీడు వర్తకులకు మిత్తివలె దోఁచెడివాడు; హఠాత్తుగ నతఁడు తన కింకరులతో యంగడులను ప్రవేశించి వర్తకుల-మర్మవ్యాపార విధానములను బరిశీలించి నగరి కట్టుబాటుల నుల్లంఘించి బేరసారములను నడపు దొంగబేహారులను కఠినముగ శిక్షించుచుండుటవలన నెంతటి ధనవంతులైనను అప్పుడప్పుడర్ధభోజనముతో తృప్తినందవలసి వచ్చెడిది. క్రమక్రమముగ మనికి సౌఖ్యముదగ్గుటచే ప్రజలకు మనశ్శాంతి చెడెను. కలియుగరాక్షసులైన తురకలవలని యుపద్రవము దొలగించుకొనుటకు మార్గములను వెదుకసాగిరి. కష్టములతిశయించు కొలదియు భగవద్భక్తియుగాఢతరము గాజొచ్చెను. పట్టణపుగుళ్లన్నియు ప్రజలభక్త్యాదరములకు పాత్రములాయెను. ఇతఱ దేవతలాదఱికంటె నేకవీరా మహాదేవి యతిశయముగ వారి పూజా పురస్కారములకు గుఱియాయెను. ఆమె యోరుగంటి పుర దేవత; మఱియు గాకతమ్మకు సైదోడు; పట్టణ ప్రజలను గాకతి రాజవంశమును సంరక్షించవలసిన బాధ్యత యామెయందతిశయముగ నుండెను; కావున నామెయందె పట్టణప్రజల దృష్టియంతయు లగ్నమై యుండినది.

శుక్రవారము దేవికి పవిత్రమైన దినము. ఉదయము మొదలు మధ్యాహ్నమువఱకును బలిసమర్పణము జరిగెను. మ్రొక్కు చెల్లించువారుదప్ప యన్యులెవ్వరు నప్పుడమ్మవారిని దర్శించుటకు రారు. సందెకొలువు ముఖ్యము; కుంకుమతో దేవీ సహస్రనామార్చన జరుగు సమయమది. దేవాలయ నియోగములవారందఱును వాడాయముగ సందెకొలువునకు రావలసి యుండెను. ఆరోజు దేవాలయ ప్రాంగణమున యెప్పటికంటె నెక్కువగ ప్రజ మూఁగి యుండినది. చంకనిఱికించికొని యుండిన జవనిక తంత్రిని శ్రుతికనుకూలముగ మీటుచు, మొలనున్న ఢక్కనివాయించుచు, బవనీడొకడు పరశురాముని కథను బాడనారంభించెను; సమస్తలోక జనని ఏకవీరాంబికను మాలెతయొక్కతె సంధ్యాఘంటాని స్వనమున లీనమైపోవునట్టి మధురస్వరమున గీర్తించుచు గానముసేయదొడగినది; మఱికొందఱు తాళములువేయుచు జవనికలుమీటుచు తకదుందుమ్మను మృదంగశబ్దములు మ్రోయించుచు నేకవీరాదేవిని, మాహురమ్మను, రేణుకాదేవిని వర్ణించు తందాన పదములు బాడుచుండిరి. అన్నిటికంటె హృదయంగమమైనది వ్రీడాశూన్యకటీరమండలులగు శంభళీ స్త్రీలన్నృత్యము. వీరి పాట తదనుగుణమైన యాటదానితోగూడిన యభినయ కౌశల్య మెల్లవారి మనస్సు నాకర్షించినవి. అమ్మవారి కొలువుసందడి యందు నిమగ్నులై యుండిన భక్తజనుల దృష్టిని ద్వారమువైపునుండి వినవచ్చు పల్లకీవాహుల హెచ్చరిక ధ్వను లాకర్షించెను. చెమటగారు నల్లని బోయీలు పన్నిద్దరు ‘ఓహుం, ఓహుం’ అను నఱపులతో నందలము నొకదాని మోచితెచ్చి ద్వారముచెంత దింపిరి. పెద్ద బోయి యందలము తలుపు దెఱచెను. తరుణ వయస్కురాలు స్త్రీయొక్కతె యందుండి బయలు వెడలి వెనుదిరిగి యందళములోనికి చేయిజాచెను; ఆమె కైదండయూతగొని మేఘగర్భమును జీంచుకొని బయటికివచ్చు మెఱపువలె యొక జవ్వని బయటికి వచ్చి నిలచెను. వెంటనె ‘మాచల్దేవి, మాచల్దేవి’ యను శబ్దము మాఱుమ్రోగినది దేవాలయ ప్రాంగణమున.

మాచల్దేవి:

మాచల్దేవి సుప్రసిద్ధయువతీమణి. రూపమున నామెను మించిన స్త్రీ యాంధ్రమండలమున లేదనిన యతిశయోక్తి కాదు. ఆమె యందచందములను తగు రీతిని వర్ణించుటకు భాషయందలిమాటలు చాలక కవులు భగ్నయత్నులగువారు. వృత్తిచే వేశ్యయైనను నామెకు గల గౌరవమును జనానురాగమును రాణివాస స్త్రీలకు గూడ లేదు. కళలయందును, విద్యలయందును నామెకు గల నేర్పపారము. చక్కని కవయిత్రి; గాంధర్వ విద్యయందామె యందరికి నాదర్శప్రాయ; వీణావాదన కౌశల్యమున తుంబురు నారదాదులను గూడ నధఃకరించినదని సంగీత విద్వాంసులు మెచ్చుకొనెడివారు; సంభాషణాచమత్కారమున కామె పుట్టి

నిల్లు. ఆమె రూప విద్యా గుణ సంపదలచే నాకర్షితుడై నవలక్షధనుర్ధరాధినాథుడు సర్వాంధ్ర సామ్రాజ్యాధిపతి కాకతి వీరరుద్ర మహీపాలు డామె కూటమి గోరి వచ్చెను. ఆమె యా మహారాజును వలచినది. ఆయన తన్ను విడనాడిపోకుండ తన పైటకొంగునకే కట్టి యుంచుకొనవలయునని సర్వదా ఆయన మనస్సును రంజింపజేయుటకు సదుపాయములు వెదకుచుండెడిది. చదువుటయందును బాడుటయందును చతురయగుటవలనను, వీణావాద్య కౌశల్యమున నెఱజాణ యగుటవలనను, జూదమాడుటయందు జూట యగుటవలనను, ప్రతిభతో సంభాషించుటయందు ప్రౌఢ యగుటవలనను నామెకు ప్రతాపరుద్ర మహారాజును సంతోషపెట్టుట సులభసాధ్యమాయెను. ఒక్కొక్కప్పుడు సంస్కృతాంధ్ర కావ్యములను జదివి వినిపించి యందలి విశేషములను విశదీకరించి చెప్పెడిది. సంస్కృతమున వాల్మీకి రామాయణమును, దెలుగున తిక్కన సోమయాజి కృత విరాటోద్యోగములును ఆమెకు నచ్చినవి. సాహిత్యము మహారాజునకు నచ్చకయుండువేళల కోకిలస్వరమున బాటలు పాడెడిది. పాట ప్రియము గాదేని వీణ వాయించెడిది. వీణారావము వెగటుగ దోచినప్పుడు, సొగటాలాటకై యాతని బిలిచెడిది; నెత్తమాడుటకు యిచ్చలేనప్పుడు, వింత మాటలతో గారవించెడిది. మహారాజును దనకు వశునిగ జేసికొనుట కామె తన నేర్పుమీదనే యాధారపడి యుండలేదు. ఆయన విద్వత్ప్రియుడనియు, గవిజన కల్పవృక్షమనియు నామెకు దెలియును. పేరెన్నికకెక్కిన విద్వాంసులను, కవిశ్రేష్ఠులను నేదేని యొక వ్యాజమున దన మందిరమున కాహ్వానించి, వారితో శాస్త్రచర్చలను రస విచారములను సల్పి ధనవస్తువాహనములు మున్నగు నుపాయనముల నొసగి యాదరించెడిది. తరుచుగ నీ విద్యా వివాదములు మహారాజు సమ్ముఖముననే జరుగుచుండుటచేత నాంధ్రకవి పండిత జనులయందు మాచల్దేవి ముంగిలి ద్రొక్కని వారు లేరు. శాకల్య మల్లన హుళక్కి భాస్కరుడు మల్లికార్జున భట్టు మొదలగు మహాకవు లామె ఈవిని రుచి చూచినవారలే. ఆ పిచ్చిజంగము పాల్కురికి సోమనాథు డొక్కడె యామెను సరకుసేయ నిరాకరించెను; కాని యాతని ద్విపదల యందామె కత్యంతాభిమానము.

"వడిఁ బోయి జలమున కొడలెల్ల గాళ్లు
వడిఁ గాలు చిచ్చున కొడలెల్ల నోళ్లు
వడి వీచు గాడ్పున కొడలెల్లఁ దలలు"

అను బసవ పురాణ ద్విపదలను మననము జేసి యందలి రచనా సౌందర్యమును పలుమారు మెచ్చుకొనెడిది. కాని యందఱికంటె రాణిపాటి త్రిపురాంతకు డామె కత్యంత ప్రియుడు. అతని ప్రేమాభిరామ మామెకు నచ్చిన రూపకము. తనచే బారితోషిక మెందరు కవులును విద్వాంసులును బొందలేదు! ఎవ్వరైనను తనమాట నెత్తిరా? అతడొక్కడే తన కీర్తిని బ్రకటించి తన కమరత్వము బ్రసాదించెను. ప్రతాపరుద్రుని కాలమున నోరుగంటనక్షరాస్యులైన వారికందరికి ప్రేమాభిరామము పారాయణగ్రంథ మాయెను.

"కల్లఁ జెప్పను విను నీకుఁ గల ప్రసిద్ధి
ఢిల్లి సురతాణికిని లేదు పల్లవోష్ఠి"

అను కవివాక్యములు యెఱుగని వా రోరుగంట నెవ్వరును లేరు. కావుననే యామె హఠాత్తుగా సంధ్యాసమయమున నేకవీరామహాదేవి ప్రాంగణమున నొంటరిగ పొడచూపగనె 'మాచల్దేవి, మాచల్దేవి' యను సమ్మోద నినాదములతో స్వాగత మొసగినది.

[ఇంకావుంది]

తెలుగు స్వతంత్ర

(సాంఘిక, రాజకీయ వారపత్రిక)

ప్రచురణ: ప్రతి శుక్రవారం

సాలు చందా: 12 రూపాయిలు

వివరాలకి:

మేనేజర్,

తెలుగు స్వతంత్ర

156, లాయిడ్స్‌రోడ్డు,

మద్రాస్.